

הבא. בחירתו של סופי יחזיר אותו לעולם המועקות הלא־מחייכות שהיו נחלתו קודם לכן. כאשר במרכז הסיפור ניצבת ניצולת שואה. החיה היום באמריקה.

תדריך

חובה לראות:

תל־אביב: אפוקליפסה עכשיו, קרמר נגד קרמר, תוף הפח, לילה מוסרי מאד, במבין, שיער, הנערה שאהבתי.

ירושלים: אהבותיה של בונדריי, נית, קרמר נגד קרמר, אפוקליפסה עכשיו.

חיפה: במבין, אפוקליפסה עכשיו.

תל־אביב

*** שיער (שחקן, ארצות־הברית)

במאי ואידה:

נגעתי

בנקודה רגילה!

פני כמה חודשים העניק הבמאי הפולני אנדרי ואידה ראיון לידיו בולסלאו מיכאלק, בחיר מבקרי פולין ומי שפירסם ביוגרפיה של ואידה. נושא הראיין: הסרט ללא הרדמה, ואפשר להסיק ממנו מסקנות לגבי הסרט עצמו.

„נקודת המוצא שלי: מדוע אנחנו חייבים להשלים עם העובדה שיש בינינו אנשים מוכשרים וטובים, ויום אחד הם נעלמים ואיש אינו יודע לאן. הרי אין לנו רבים כאלה כדי שנוכל לקבל זאת בשתיקה. כאשר הראיתי את הסרט שלי לסטודנטים צעירים, טענו בפני שאינם מאמינים בדמות זו של העיתונאי המצליח. הם חושדים. כך אמרו, שכדי להגיע למעמד כשלו, הוא בוודאי עשה הרבה פשרות בדרך ואין להניח שהוא האיש ההגון ביותר בעולם. מכאן שנקיון כפיו מוטל בספק. אפילו סטודנטים לאמנות, שסרבתי כי יבינו שהמדובר בהצלחה שבאה בעיקר בות כישורי אמת, סירבו להאמין בכך... איני יודע אם גם שאר הצופים סוברים כך, אבל לדעתי השקפת עולם כזו היא מחרידה, ומעציבה אותי אישית. אני רואה את עצמי כמי שהצליח. עשיתי סרטים שזכו להערכה ואיפשרו לי לעשות כל מה שרציתי. האם פירוש הדבר שהצלחתי נראית חשודה בעיני הצעירים היום? נדמה לי, שמבלי להתכוון, נגעתי בנקודה רגילה.

„נפילת הדמות הראשית בסרט, מקורה בעירפול האוחז במערכת הערכים היסודית שלנו. מושגים כמו נאמנות, הגיונות, עבודה טובה או מסירות איבדו את משמעותם. הכל מוטל בספק. אפשר לפרש כל דבר כהצלחה וככישלון, כצודק ולא־צודק. זה מה שקורה לגיבורי בחייו הפרטיים ובחייו המיקצועיים גם יחד.

„בתוך הצילומים שאלנו את עצמנו: מדוע מחליטה אשתו של הגיבור לעזוב אותו? התשובה: אין סיבה נראית לעין. יתכן שמדובר במשבר בחייהם המין בין השניים, או אולי התעייפות הדרגתית, או אולי אכזבתה של אשה, המגיעה לגיל מסוים ושואלת את עצמה: האם זה כל מה שיש בחיים, ולא אדרוש לעצמי יותר? הכל אפשרי, אבל אני נמנע במתכוון להצביע על סיבה אחת בדיוק כפי שאיני מראה שום סיבה חותכת לפיטוריו מן העבודה.

„אחד מידידי, מרצה להיסטוריה המתמחה בסמילוגיה, טען בפני שהסטודנטית הצעירה והשתקנית היא סמל המוות. היא נצמדת לגיבור, מלווה אותו בכל אשר הוא פונה, מתבוננת בו בלי לעשות שום דבר של ממש, וברגע שהיא עוזבת אותו לבדו, בא הקץ לחייו. אני מודה שלא חשבתי על כך, כשעשיתי את הסרט. אבל הוא צודק. המוות אינו מופיע ברגע שאדם נופח את נשמתו, הוא מגיע קודם לכן, מתחין מן הצד בסבלנות לרגע המתאים....

„זאת הדמות הסמלית היחידה בסרט הזה, שלא כבסרטי הקודמים שהיו ממיד עמוסים בסמלים. אולי זה חידוש אצלי,

בכוח הנוישטר

הסוציאליסטי

ללא הרדמה (מוזיאון, תל־אביב, פולין) — צריך לקבל בי ברכה את סרטו הראשון של אנדרי ואידה, המוצג בישראל מזה שנים. ואידה הוא הבמאי היוקרתי ביותר שיש היום לפולין, ובעיני רבים נחשב לאחד הבמאים החשובים ביותר בעולם.

סרט זה, הוא חלק מסידרה של סרטים, שוואידה עושה באחרונה, ובהם הוא מנסה לשלב את בעיות הקיום של האדם היוצר במדינה סוציאליסטית, עם עימות הדורות שבין משכילים בעלי גילים שונים, ומשברים ריגשיים המדגישים עימותים אלה ומביאים אותם לידי התפרצות. הפעם מדובר בעיתונאי צמרת, איש שעבר את העולם לאורכו ולרוחבו ודיווח על הנעשה בו לצבור בפולין. יום אחד, הוא חוזר הביתה ממסע ארוך, שעה שהטלוויזיה משדרת תוכנית ארוכה ומלאה שבחים לקאריירה שלו. הוא מצפה להתקבל פעם נוספת כגיבור, אבל עד מהרה מתברר לו שחל שינוי בחייו. אשתו, שקצה בחייה עימו, עברה לגור עם משורר צעיר, מתחרה זועם לאיש הגדול. במערכת, מצרים את צעדיו, מפחיתים בחשיבותו, וללא הרדמה, כשם שהסרט, נוטלים ממנו את כל חשיבותו הגדולה והמכריעה, מבלי שמשו יאמר על כך בפירוש. האיש אינו מוצא שפה משותפת עם ילדיו, ידידיו לשעבר מתרחקים ממנו בזהירות, אלה שאינם מתרחקים ממנו עתידים לזכות בגורל דומה לשלו, ובסופו של דבר, היחידה הנותרת לצידו, היא סטודנטית שאינה מוציאה הגה מפיה, מעריצה המטפלת בו בהתדרדרותו ונמצאת לידו עד הסוף. לכאורה, אפשר לראות בסרט ביקורת חריפה על מיסטר שרירותי, שבו ניטלות זכויות של אדם על־ידי כוח־על בלתי־מובן, ממש כמו אצל קפקא. ואידה מיטיב לתאר את המצב הדרמטי הזה. הוא ניחן בסגנון בימוי דינמי מאוד ובבחירת הזוויות הדרמטיות ביותר להתבוננות בי

זביגנייב זאפאציביץ': גורלו של עיתונאי

דמויות. עריכה קצבית מאוד ומישחק מודגש אינם מותירים ספק בקשר לחריפות האירועים המתוארים, והוא שולט היטב בדרגת המועקה המשתלשלת על הדמות הראשית. מצד שני, יש משהו קצת בוע ומתחסד בסרט. כל מי שמכיר את המציאות הפולנית (העיתונאים הפולנים אומרים זאת שלא לציטוט), יודע שאין איש מגיע למצב הרם והנישא שבו נמצא הגיבור בתחילת הסרט, ללא משיכת חוטים פוליטיים וקבלת הכשרים מיפלגתיים, ומכאן שהתמימות וחוסר־האונים שבאים לידי ביטוי מאוחר יותר בסרט, וההרגשה שצריך להעביר לקהל כי המדובר בקורבן חף מפשע, מהווים במידה רבה העמדת פנים. ואילו הימנעות מהצבעה מפורשת על האחראים לנפילתו של הגיבור, יוצרת את הרושם שמדובר כאילו באיזה גורל עיוור. והרי לא כך הוא!

— מילוש פורמן נותן נשמה חדשה למחזמר המחאה של שנות הששים, כשהוא שם דגש על האנושיות של הדמויות יותר משהוא מדגיש את המסר הפוליטי. וזה רק מחזק, בסופו של דבר, את המסר. *** לילה מוסרי מאד (תכלת, הונגריה) — בנות בית־בושת מעמידות פנים שהן נערות פנימיה מהוגנות, כדי לאחו ענייה של אשה הבאה לבקר את בנה הסטודנט שמתגורר במקום. סרט רגיש, מלא וגדוש אווירה ודמויות ססגוניות, מתרחש בתחילת המאה בעולם ש־אינו קיים עוד.

*** הנערה שאהבתי (סטודיו, איטליה) — אלברטו לאטואדה צועד על גבול גילוי עריות, בתיאור אהבת סתירי אביב, שהיא בעצם גם פגישה בין דורות שונים של רגישות נפשית ואסתטית. עם מארצ'לו מאסטרויאני ונסטאסיה קינסקי. *** פסטיבל איסטוד (תל־אביב, ארצות־הברית) — ארבעה מסרטי של איסטוד, הם הזדמנות נוספת להיפגש עם מי שהוא היום אחרון המיתוסים הבל־תייגנים לערעור של הקולנוע האמריקאי, איש שהוא יותר מכוכב (חלק מן הסרטים ביים בעצמו), שכל סרט מחזק יותר את אגדת האינדיבידואליזם שהת־ייאש מכל סיכוי של שיתוף פעולה עם החברה.

ירושלים

*** אפוקליפסה עכשיו (אד"ט, סוג, ארצות־הברית) — אירוע קולנועי רב־היקף, שצריך להיות ביטוי לכל ריגשי התיסכול והחרדה שנוצרו באומה האמריקאית בעיקבות מלחמת ויאט־נאם. התחלה מדהימה, וסצנות עוצרות נשימה בי־עוצמתן, אבל סוף שמסתבך בתוך הסמה ליות המבולבלת.

*** אהבותיה של בונדריי (בנייני האומה, צ'כוסלובקיה) — נית, שיעור מאלף בעשיית קולנוע, כאשר מי־לזש פורמן משתמש באמצעים טכניים הפשוטים ביותר, וגיבורים שהם לכאורה אפורים מאין כמותם, כדי להגיש סיפור רגיש, מפוכח, ואנושי מאין כמותו. סרט חובה.

חיפה

*** במבין (אורלי, ארצות־הברית) — אחת היצירות מהשובחות ביותר של אולפני וולט דיסני, שהצליחו בהנפשת הציורים שלהם, להפית רוח חיים באגדת הילדים עם עופרי־אילים בלב הער, שנוי געת לא רק לילדים אלא גם להוריהם.

במאי אנדרה ואידה (ליד תפאורת סרטו „איש השישי“) ביקורת או היתחסות?

תוצאה של מערכת הקשרים שאני מנסה לטפח עם הדור הצעיר. בהתחלה, חשבתי שעבודתי עם צעירים תביא לכך שהם יאמצו לעצמם, לפחות באורח חלקי, את הסגנון שלי. אחרי שבע שנות עבודה משותפת בקבוצה שאני מכנה, קבוצת איקס' מסתבר לי שאני הוא זה שמאמץ לעצמי את ראיית העולם של הצעירים.